

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. № 7 від «26» листопада 2020 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ /
PRACTICAL PSYCHOLOGY

ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY

Київ-2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: О. В. Зазимко, кандидат психологічних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології 16.10.2020 р., протокол № 4; розглянуто й схвалено на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та психології 21.10.2020 р., протокол № 23.

Рецензенти: О. Ф. Ванюшина – кандидат філософських наук, доцент кафедри психології Київського національного торговельно-економічного університету.

С. Ю. Рудницька – доктор психологічних наук, доцент, завідувача лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

**ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ /
PRACTICAL PSYCHOLOGY**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Практична психологія» призначена для студентів освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», спеціалізації «Практична психологія».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

I. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами теоретико-методологічними основами і методами практичної психології, оцінкою та інтерпретацією результатів дослідження, а також ознайомлення з формами роботи та основними науково-практичними напрямками діяльності практикуючого психолога.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічна і практична підготовка студентів з питань практичної психології як галузі психологічної науки та професійної діяльності, а саме:

- оволодіння студентами необхідними теоретичними знаннями, категоріями та поняттями практичної психології, методами діагностики особистості та групи, а також ознайомлення із напрямками діяльності практикуючого психолога та надання психологічної підтримки;
- сприяння формуванню науково-професійного мислення щодо реалізації психологічних досліджень, особливості інтерпретації і застосування їх результатів у практичній роботі;
- формування навичок емпіричного психологічного обстеження людини чи групи, на основі якого будується подальша психологічна робота;
- спонукання пошукової самостійності у навчальній та науковій і професійній діяльності практикуючого психолога.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи психологічного обстеження та основні види діяльності практикуючого психолога:

психодіагностичні дослідження, просвітницька, корекційна, консультативна та терапевтична діяльність.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання:

- теоретичних положень та понять з галузі загальної психології; основних методів психологічного дослідження; форм психічних проявів людини; функціональної структури особистості, групи; психологічних особливостей взаємодії;
- ефективних засобів регуляції психофізіологічної активності та емоційного стану людини.

Уміння:

- аналізувати особливості прояву психічних процесів, станів, властивостей людини та систему потребово-мотиваційних складових особистості;
- будувати ефективні форми взаємодії із одногрупниками та досліджуваними.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Практична психологія» як обов'язкова компонента освітньої програми забезпечує оволодіння студентами освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою.

Номер в освітній програмі	Загальні компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	1-16, 19, 20, 23-30, 35, 37, 38
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	1-4, 17-20, 22, 31, 32, 34, 35, 38
ЗК 9	Здатність працювати в команді	5-9, 11, 23-30
<i>Спеціальні (фахові) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології	1-16, 19-35
СК2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та	3, 22-30

	розвитку психічних явищ.	
СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	23-30
СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій	3-17
СК11	Здатність дотримуватися норм професійної етики	1-3, 5-11, 13-15, 19
<i>Програмні результати навчання</i>		
ПР1	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	2, 3, 5-16, 19-21
ПР2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	19-21
ПР5	Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	5-11, 13-15, 17
ПР8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців	7, 8, 18, 23-30
ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	1-3, 11, 19, 20, 36-38
ПР10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	1-3, 11, 19, 20, 23-30, 37
ПР13	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	7, 8, 13, 14, 31-34
ПР15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	20, 21, 37, 38
ПР17	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	1-3, 5-9, 11, 23-30, 37, 38

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1

Теоретико-методологічні засади практичної психології та організації психологічних досліджень

Тема 1. Практична психологія як галузь психологічної науки

Історичний екскурс формування практичної психології як галузі психологічної науки. Порівняльна характеристика наукової, практичної, прикладної та побутової психології. Визначення практичної психології. Взаємозбагачення та взаємопроникнення наукової та практичної психології. Види (структура) практичної та прикладної психології. Прикладні та практичні завдання.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 1, 8

Інтернет-джерела: 14, 15, 17

Тема 2. Практична психологія як галузь професійної діяльності

Практикуючий психолог. Напрями професійної діяльності практикуючого психолога. Цілі психологічної допомоги. Основні якості роботи, які вказують на професійність (кваліфікованість) психолога. Кваліфікаційні вимоги до фахівців-психологів. Етичні принципи професійної діяльності практикуючих психологів. Поняття психологічної інформації. Способи отримання психологічної інформації. Розрізнення клієнта, замовника та користувача психологічною інформацією. Поняття психологічної допомоги і психологічного завдання. Запит і соціальне замовлення у практичній діяльності психолога.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 1, 8

Інтернет-джерела: 14, 15, 17

Тема 3. Методологічні основи практичної психології

Методологія як система наукових теорій та принципів. Визначення зав'язків методології, методу та методики дослідження. Визначення методологічних основ практичної психології. Психологічна проблема як вихідна категорія практичної психології. Види психологічних проблем. Життєва та психологічна ситуація. Поняття події та долі на життєвому шляху особистості. Система принципів практичної психології. Поняття психологічної допомоги та психологічного завдання.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 14, 15, 16, 17.

Тема 4. Психодіагностика як розділ практичної психології

Визначення психодіагностики як науки, що розробляє і використовує методи виявлення індивідуально-психологічних особливостей людини. Історія розвитку психодіагностики. Психодіагностика як теоретична дисципліна. Психодіагностика як практична діяльність. Етапи психологічного дослідження. Система методів психологічного дослідження. Вимоги до психодіагностичних методів. Причини психодіагностичних помилок. Професійно-етичні принципи в психодіагностиці.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 4

Додатковий: 3, 4, 5

Інтернет-джерела: 15, 16.

Тема 5. Спостереження як метод психологічних досліджень

Спостереження як основний метод дослідження в практичній психології. Визначення та вимоги до психологічного спостереження. Класифікація спостережень. Етапи наукового спостереження. Процедури реєстрації результатів: системи категорій, рейтингові, ознакові. Найбільш поширені типові помилки при спостереженні: помилки викликані недотриманням вимог до організації і проведення спостереження; помилки репрезентативності та реєстрації результатів спостереження; помилки інтерпретації результатів спостереження. Шляхи підвищення надійності процедури спостереження.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17

Тема 6. Експеримент як метод перевірки припущень дослідника

Історія становлення та суть методу експерименту. Принципи реалізації наукових експериментів. Класифікація експериментів. Поняття змінних. Види змінних: незалежні, залежні, проміжні, контрольовані. Гіпотеза. Види гіпотез: альтернативні та нульгіпотези. Основні етапи експериментального дослідження. Репрезентативність вибірки та способи її дослідження. Артефакти в експерименті. Поняття квазіексперименту. Типи квазіекспериментів. Подання результатів експерименту у формі наукового звіту.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 7. Усні методи опитування: бесіда і інтерв'ю

Види опитування в практичній психології. Бесіда як найпоширеніший різновид опитування. Специфічні види бесіди. Об'єкти вивчення та форми отримання інформації. Інтерв'ю – організація усного опитування. Етапи розвитку інтерв'ю як психологічного методу. Поняття респондента і інтерв'юера. Види інтерв'ю: діагностичні, клінічні, вільні, напівстандартизовані, стандартизовані. Етапи організації інтерв'ю. Види питань інтерв'юера. Основні правила складання питань. Проблеми фіксації інформації в інтерв'ю.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 8. Анкетування як письмовий метод опитування

Загальна характеристика методу анкетування. Місце анкетування у психологічних дослідженнях. Переваги та недоліки анкетування. Види питань в анкеті залежно від різних критеріїв: за змістовною спрямованістю, за формою відповіді, за функцією питання. Етапи підготовки анкети. Композиція анкети. Основні правила складання анкет. Вимоги до формування питань психологічної анкети. Способи підвищення ефективності контролю.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 9. Соціометричний метод дослідження групи

Суть соціометрії та її можливості. Застереження у використанні методу. Основні поняття соціометрії. Вибір та його характеристики. Соціометричний критерій. Різновиди критеріїв. Основні вимоги до формування соціометричних критеріїв. Соціометричний шифр. Соціометрична карточка. Процедура соціометричного опитування. Зміст діагностичних процедур соціометрії. Складання соціоматриці. Побудова соціограми. Типи соціограм. Процедури аналізу соціометричного дослідження. Соціометричні індекси. Основні помилки при підготовці, реалізації та аналізу результатів соціометрії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4

Додатковий: 3, 4, 10

Інтернет-джерела: 14, 15, 16.

Тема 10. Експертне оцінювання в психології

Визначення експертного оцінювання та його суть. Експерт і завдання експерта. Зміст методу експертних оцінок. Умови ефективності експертного оцінювання. Класифікація типів експертиз. Моніторна група. Програма експертного оцінювання. Етапи аналізу змісту оцінкової діяльності експертів. Типи вимірювальних шкал: найменувань (номінальна), порядкова (рангова), інтервалів. Особливості знаходження абсолютної точки відліку у шкалах відношень. Операції з

експертними оцінками. Причини порушення достовірності результатів експертизи.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 14, 15, 16.

Тема 11. Психологічне тестування

Історія розвитку методу тестів. Поняття тестування. Особливості методу тестування. Основні характеристики якості вимірювання. Стандартизованість. Дискримінативність. Надійність. Типи надійності: ретестова надійність, надійність частин тесту, надійність паралельних форм. Причини недостатньої надійності тестів. Валідність та її види. Конструктна валідність. Змістовна валідність. Критеріальна валідність. Економічність. Види психологічних тестів за різними критеріями: залежно від особливостей інтерпретації виконання; за формою пред'явлення завдань; за характером тестових завдань; за часом виконання; залежно від можливості охоплення кількості респондентів. Особливості особистісних опитувальників.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 3, 4, 10

Інтернет-джерела: 14, 15, 16.

Тема 12. Кореляційний аналіз як метод отримання опосередкованої психологічної інформації

Кореляційний аналіз як засіб отримання інформації. Межі застосування методу. Позитивна, негативна, нульова кореляція. Поняття хибної кореляції. Класифікація кореляційних зв'язків за значенням коефіцієнта кореляції та рівнем значимості. Число ступенів свободи. Процедура визначення коефіцієнтів кореляції. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Інтерпретація результатів кореляції.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 5, 6

Інтернет-джерела: 14, 15, 16.

Тема 13. Проективні способи отримання неусвідомленої інформації

Загальна характеристика проективних способів вивчення особистісних властивостей. Основні теоретичні положення проективного підходу. Особливості застосування проективних методик. Переваги та недоліки проективної діагностики. Основні види методик що базуються на принципі проєкції. Методики структурування. Методики конструювання. Методики інтерпретації. Методики доповнення. Методики катарсису. Методики імпресії. Графічні методики. Проблеми інтерпретації проективних методик.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 2, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17

Тема 14. Психосемантичні методи діагностики індивідуальної свідомості

Загальне поняття психосемантичних методів. Завдання психосемантики. Поняття денотативного та конотативного значень. Групи психосемантичних методик: зі списками дескрипторів; із шкальними техніками. Етапи дослідження семантичного простору. Класифікація психосемантичних методів. Метод суб'єктивного шкалювання. Q-сортування як модифікація техніки шкалювання. Асоціативний експеримент. Метод семантичного диференціалу. Теорія особистісних конструктів Джорджа Келлі. Поняття конструкту, концепту, системи конструктів. Метод репертуарних решіток. Можливості та вимоги до застосування психосемантичних методів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4.

Додатковий: 12, 13

Інтернет-джерела: 16, 17.

Тема 15. Психогерменевтичні методи вивчення людини в контексті її життєвого шляху

Герменевтика як метод описової психології. Історія становлення герменевтичного методу. Співвіднесення герменевтики і природничо-наукового підходу. Поняття «розуміння» у контексті герменевтичної психології. Особливості й обмеження герменевтичного методу. Планування дослідження в «розуміючій психології». Проблеми класифікації герменевтичних методів. Традиційні для психології герменевтичні методи: біографічний метод; аналіз продуктів (результатів) діяльності; психоаналітична інтерпретація. Зміст та історія біографічного методу. Варіанти біографічного методу. Форми автобіографічної методики. Наративний метод як різновид біографічного методу. Метод вивчення продуктів діяльності. Змістовні етапи та аналітичні процедури дослідження продуктів діяльності. Особливості процедури збору інформації. Якісний і кількісний аналіз результатів дослідження.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4.

Додатковий: 12, 13

Інтернет-джерела: 16, 17.

Тема 16. Контент-аналіз як різновид методу вивчення продуктів діяльності

Історія зародження контент-аналізу. Контент-аналіз як метод отримання опосередкованої психодіагностичної інформації. Переваги і обмеження методу. Основні поняття контент-аналізу: класифікатор, категорії аналізу, одиниці аналізу (ознаки), одиниці підрахунку, кодувальна матриця. Основні етапи контент-аналізу: підготовчий, виконавчий, етап обробки даних. Зміст основних процедур обробки даних контент-аналізу: дескриптивний аналіз, коефіцієнт Януса, кореляційний та факторний аналізи.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 4, 6

Інтернет-джерела: 14, 15, 16.

Тема 17. Організація та проведення дослідження

Побудова логіки та структури психологічного дослідження. Етапи дослідження. Розробка плану, програми, методики дослідження. Збір та опрацювання наукової інформації. Виписки, анотація, конспект, цитування, глосарій, реферування, логічне структурування. Вимоги до складання бібліографії. Зміст дослідницької роботи. Доведення в наукових дослідженнях. Докази безпосередні та опосередковані. Теза, аргумент, форма (демонстрація) як елементи доведення. Спростування гіпотези дослідження. Якісний та кількісний аналіз результатів дослідження. Надійність і валідність результатів психологічного дослідження. Висновки та складання рекомендацій.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 1, 4, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 18. Оформлення, оприлюднення та впровадження результатів психологічного дослідження

Літературне викладення результатів дослідження. Науковий стиль. Архітектоніка наукового твору. Типи наукових текстів: план-проспект, резюме, анотація, стаття, тези, реферат, монографія, підручник, посібник, звіт про НДД, дисертація, автореферат. Оприлюднення результатів дослідження на конференціях, з'їздах, симпозіумах, семінарах, захисті. Форми оприлюднення: доповідь, повідомлення. Рецензування та експертиза, опонування, редагування. Наукові відкриття. Сутність відкриття, винаходу, раціоналізаторської пропозиції. Патент, авторське свідоцтво. Впровадження результатів науково-дослідної роботи в практику.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 1, 4, 6

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Розділ 2

Форми роботи та основні науково-практичні напрями діяльності практикуючого психолога

Тема 19. Психологічна проблема як об'єкт дослідження в практичній психології

Психологічна проблема. Класифікація життєвих та психологічних проблем. Індикатори психологічних проблем. Життєва та психологічна ситуація особистості. Соціальна ситуація розвитку. Види психологічних ситуацій за змістом проблем. Життєвий шлях. Життєва перспектива особистості. Копінг-поведінка як форма поведінки, що відображає готовність людини вирішувати життєві проблеми. Копінг-поведінка при психосоматичних захворюваннях.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 20. Проблеми розвитку та саморозвитку особистості

Поняття логічного та психологічного розуміння життєвих ситуацій. Структура особистісного смислу. Функції смислових утворень особистості. Рівні смислової сфери особистості. Види смислів. Рівні інтерпретації життєвого досвіду особистістю. Осмислення життєвої ситуації. Поняття події у контексті життєвого досвіду. Завдання на пошук смислу. Форми існування смислів. Механізми «приховування» смислів. Механізми психологічного захисту. Способи розуміння, прийняття та подолання механізмів психологічного захисту.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 21. Соціокультурні детермінанти розвитку особистості

Поняття долі особистості в контексті її життєвого шляху. Особистісна активність людини. Життєва стратегія як інтегральна особистісна характеристика. Соціокультурні чинники формування

особистості: норми, правила поведінки, міфи, традиції, колективні форми життя, засоби масової інформації, художня література тощо. Підходи до пояснення структурування життєвого шляху: суб'єктний, сценарний. Чинники формування життєвих сценаріїв. Сюжети як типові лінії розгортання розвитку людини. Особистісні сюжети: самоствердження, самореалізації, виживання, любові (глибинна, власницька, за обов'язком). Сюжети міжособистісних стосунків: парного, сімейного, ділового спілкування. Літературні хронотопи як зразки для наслідування.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4

Додатковий: 1, 2, 12

Інтернет-джерела: 15, 17.

Тема 22. Науково-практичні підходи в діяльності психолога

Психологічна проблема як підстава для вибору і застосування методів практичної роботи. Вибір методології як критерій ефективності психологічної допомоги. Особливості застосування різних методологій в практичній психології. Методологія психодинамічного напрямку. Класичний психоаналіз. Транзактний аналіз. Симводрама. Біхевіоральний напрям. Когнітивно-поведінкова терапія. Тілесно-орієнтована терапія. Раціонально-емоційна терапія. Гуманістичний напрям. Клієнтцентрований підхід. Психодрама. Екзистенційна терапія. Гештальттерапія. Наративна терапія.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 13

Інтернет-джерела: 14, 15.

Тема 23. Класичний психоаналітичний підхід

Культурно-історичні умови виникнення психоаналітичного підходу. Представники класичного психоаналізу: З. Фрейд, К.-Г. Юнг, А. Адлер. Несвідомі мотиви поведінки. Механізми захисту. Архетипи. Типи особистості. Розгляд аномальної поведінки як наслідку неадекватної інтерпретації своїх потреб і спонукань. Стадії психоаналізу: конфронтація, прояснення (кларифікація), інтерпретація,

опрацювання. Базові техніки: метод вільних асоціацій, тлумачення сновидінь, інтерпретація, аналіз опору, аналіз переносу. Сучасний стан психоаналізу. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах психоаналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 10, 13

Інтернет-джерела: 14, 16, 17.

Тема 24. Гештальтпсихологія у психологічному дослідженні

Культурно-історичні умови виникнення гештальтпсихології. Представники гештальтпсихології: Вертгеймер, Коффка, Келлер. Основні принципи гештальтпсихології: близькість, схожість, цілісність, замкнутість, суміжність, загальна зона. Фігура і фон, як основні поняття у гештальтпсихології. Ідея цілісності образу й неможливості зведення його властивостей до суми властивостей його елементів. Закон «гарного» гештальту. Основний закон угруповання окремих елементів - закон прегнантності. Сучасний стан психоаналізу. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах психоаналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 25. Транзактний аналіз

Культурно-історичні умови виникнення транзактного аналізу. Теорія Е. Берна. Три Его-стани: Батька, Дорослого, Дитини. Поняття трансакції. Види трансакцій. Теорія сценарію. Структурний аналіз. Аналіз трансакцій. Аналіз психологічних ігор. Аналіз індивідуального життєвого сценарію (скрипт-аналіз). Варіанти життєвих позицій. Визначення провідного драйвера. Сучасний стан транзактного аналізу. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах транзактного аналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 10, 13

Інтернет-джерела: 14, 16, 17.

Тема 26. Когнітивно-поведінкова терапія

Культурно-історичні умови виникнення когнітивно-поведінкової терапії. Ключові поняття: схеми, автоматичні думки, когнітивні помилки, когнітивні теми. Функціональний аналіз (визначення проблемних переконань). Етап освоєння нових навиків. Визначення тригерів. Методи навчіння і засвоєння. Методи відучування. Методи усунення. Методи конфронтації. Вправа м'язової прогресуючої релаксація за Джекобсоном. Оригінальні вправи роботи з думками. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах когнітивно-поведінкової терапії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 11, 12

Інтернет-джерела: 16, 17.

Тема 27. Клієнт-центрована терапія

Культурно-історичні умови виникнення клієнт-центрованої терапії (РСТ-психотерапії). Етапи створення клієнт-центрованої терапії К. Роджерсом. Визначення клієнт-орієнтованої терапії як напряму, орієнтованого на актуалізацію за допомогою розуміючого і глибоко особистого контакту між клієнтом і терапевтом уродженої тенденції організму і психіки до розвитку, самоорганізації і самозбереження з метою досягнення внутрішньої гармонії і задоволеності життям. Теорія клієнт-центрованої терапії. Основні завдання і поняття (емпітія, конгруентність/неконгруентність, Я-концепція). Механізми клієнт-центрованої терапії. Техніки психотерапії (вибору, повторів, метафора, емпатичні відповіді). Результати психотерапії. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах когнітивно-поведінкової терапії. Тенденції розвитку напряму.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3

Додатковий: 1

Інтернет-джерела: 15, 16.

Тема 28. Психодраматичний підхід

Культурно-історичні умови виникнення психодрами. Група в розумінні Я. Морено. Теорія спонтанності і теорія ролей. Компоненти психодраматичної сесії: сцена, режисер, протагоніст, допоміжні «я», аудиторія. Техніки само презентація, дублювання, обміну ролями, «дзеркало», «пустий стілець», «за спиною», «свічка», «рольова гра» тощо. Психодраматичні напрями: монодрама, соціограма, аксіодрама, драма терапія, play-back-театр, бібліодрама. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах психодраматичного підходу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 16, 17.

Тема 29. Наративний підхід

Культурно-історичні умови виникнення наративного підходу. Поняття тексту, наративу, дискурсу. Базові ідеї основоположника наративної терапії М. Уайта. Положення про поліфонічність історії людини. Принципи наративного підходу. Переписання історії як основна форма роботи у наративному підході. Види питань для спрямування переписання історії. Прийоми наративного підходу: екстерналізація; реконструкція; відновлення участі (re-membering); робота із зовнішніми свідками (церемонія визнання самовизначення); написання листів, створення літописів, пам'яток та грамот; продовження обраної альтернативної історії у майбутнє, або розвиток спільнот (зокрема віртуальних). Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах екзистенційного напрямку терапії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 3, 4, 5

Інтернет-джерела: 14, 16, 17.

Тема 30. Екзистенційний напрям

Культурно-історичні умови виникнення екзистенційного підходу. Сенс життя, проблеми відповідальності, самоактуалізація, автентичність. Методи логотерапії за В. Франклом: парадоксальна інтенція, дерефлексія. Клієнт-центрований метод К. Роджерса. Відображення емоцій, вербалізація, встановлення конгруентності. Психологічні проблеми, які ефективно вирішуються у межах екзистенційного напрямку терапії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 3, 4, 5

Інтернет-джерела: 14, 16, 17.

Тема 31. Психологічна корекція

Визначення психологічної корекції. Сутність психологічної корекції. Завдання психокорекції. Позиції психолога при здійсненні психокорекційної роботи. Основні підходи здійснення психокорекції. Типологія вад особистісного розвитку, що перебувають у межах психологічної норми. Програма психокорекції. Етапи здійснення психокорекційної роботи.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 32. Психологічне консультування

Визначення психологічного консультування. Спільні та відмінні риси психологічних консультування, корекції, терапії. Загальна мета консультування. Завдання консультування. Структура (стадії) процесу консультування. Динаміка контексту поняття «психоконсультативний запит» у процесі консультування. Принципи психологічного консультування. Види консультування. Зміст роботи разового консультування. Алгоритм діяльності психолога в короткостроковому консультуванні. Схематичний вигляд послідовності дій психолога у середньотривалому консультуванні. Особливості телефонного

консультування. Основні принципи і етапи телефонного діалогу. Психологія активного слухання.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 33. Форми здійснення психокорекції та психотерапії

Визначення та історичний еккурс становлення психотерапії. Індивідуальна психотерапія. Фази психотерапії. Умови забезпечення ефективності психокорекції та психотерапії. Особливості здійснення групових форм психокорекції та психотерапії. Процедурні аспекти груп. Групові норми. Керівництво групою. Етапи групового процесу. Створення групи та знайомство. Зростання довіри та свободи в групі. Період активно працюючої групи. Згуртованість, наявність значного терапевтичного та коригуючого потенціалу. Виконання групових норм на заключному етапі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 34. Психологічне навчання дорослих

Визначення поняття «дорослий». Процес освіти дорослих. Андрагогіка як розділ дидактики, що вивчає особливості дорослих учнів. Особливості ставлення дорослих до навчання. Принципи навчання дорослих учнів. Відмінні риси навчання дорослих. Конфлікти у навчанні та розвитку дорослих людей. Філософія інституційного навчання дорослих. Класифікація форм навчання дорослих. Фундаментальні засади навчання дорослих. Лекція і семінар як найпоширеніші форми навчання дорослих. Особливості тренінгового навчання. Міні-тренінг (ділові ігри) та тренінг-марафон. Поняття інших форм навчання: презентація, баскет-метод, наставництво, майстерні, майстер-класи, модерація, коучинг тощо. Вимоги до особистісно-професійних якостей психолога-тренера. Соціальний запит та проблематика навчання дорослих.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 6, 7

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 35. Соціально-психологічні служби

Поняття соціально-психологічної служби. Напрями роботи соціально-психологічної служби. Перспективні й актуальні цілі практичної психології. Види та функції роботи психологічної служби. Загальні і конкретні завдання просвітницько-пропагандистської діяльності. Зміст просвітницької діяльності. Підвищення психологічної культури населення. Сутність соціально-психологічної профілактики. Загальні і конкретні напрями психопрофілактичної діяльності. Характеристика профілактичної функції. Напрями профілактичної роботи. Особливості сфер діяльності соціально-психологічних служб. Форми роботи з просвітницької та профілактичної діяльності соціально-психологічної служби. Структури та ступені розвитку соціально-психологічних служб у зарубіжних країнах.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 9

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 36. Психологічна служба підприємств та організацій малого бізнесу

Специфіка змісту діяльності, завдань та функцій психологічної служби у виробничих організаціях. Основні напрями та функції роботи психологічної служби підприємства. Завдання роботи з персоналом організації. Рівні функціонування психологічної служби підприємства. Форми психологічної діяльності. Характеристика досвіду роботи психологічної служби підприємства. Запит на виникнення психологічних служб на підприємствах. Мета та завдання діяльності перших психологічних служб на підприємствах. Розвиток форм організації діяльності психологів на підприємстві. Моделі діяльності психолога в організації. Психологічна служба організацій малого бізнесу. Специфіка організацій малого бізнесу. Напрями діяльності

практикуючого психолога в малих організаціях. Завдання роботи з керівним складом організації. Робота з персоналом. Функції психолога у роботі з партнерами, клієнтами та конкурентами. Участь психолога у взаємодії із ЗМІ та в організації рекламної кампанії. Вимоги до практикуючого психолога у сфері малого бізнесу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 9

Інтернет-джерела: 15, 16, 17.

Тема 37. Особистість практикуючого психолога

Компоненти системи вимог до людини, яка претендує на посаду практикуючого психолога. Критерії визначення професійної придатності особистості психолога: фізичний стан; психічне здоров'я; особливості інтелекту; система механізмів особистісної регуляції та емоційної витривалості; особливості мотиваційної сфери. Прояви особистісних якостей психолога у професійній взаємодії з клієнтом. Екстерналізація власних труднощів. Явища «перенесення», «контрперенесення», «сліпих плям». Умови ефективної взаємодії. Професійна інтуїція у структурі особистості фахівця. Проблеми професійного відбору спеціалістів-психологів. Процедура відбору на посаду практикуючого психолога. Методи та методики відбору. Модель професійної діяльності психолога. Модель особистості практикуючого психолога.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 1, 4, 8

Інтернет-джерела: 14, 16.

Тема 38. Підготовка практикуючих психологів

Зміст підготовки практикуючих психологів в Україні. Умовні блоки змісту підготовки. Вивчення традиційних психологічних дисциплін. Опанування практичними компетентностями в процесі участі у семінарах, воркшопах тощо. Оволодіння психологічними технологіями, практичними навичками у процесі участі у семінарах-практикумах. Рівні підготовки практикуючого психолога. Спеціалізації

у процесі підготовки практикуючих психологів. Особливості підготовки спеціалістів з психологічної допомоги в країнах Європи, Америки та Азії. Форми й методи підготовчого процесу психологів до професійної діяльності. Специфіка підготовки практикуючих психологів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4

Додатковий: 1, 4, 8

Інтернет-джерела: 14, 16.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Дуткевич Т. В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2019. — 256 с.
2. *Основи практичної психології: підручник для ВНЗ / В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.*
3. *Практична психологія. Навчальний посібник для студентів ВНЗ / Корольчук М.С., Корольчук В.М., Миронець С.М. та ін. – К. : Київ.нац.торг.ун-т, 2014.*
4. *Максименко С.Д., Загальна психологія: – К.:ЦУЛ, 2017. – 272 с.*

Додатковий

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – К.: «Освіта України», 2014. – 332 с.
2. *Домнич Т.М. Опитувальник на визначення механізмів захисту // Практична психологія та соціальна робота. - № 6. – 2010. – с.18-21.*
3. *Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.С.Корольчук, В.І.Осьодло – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с.*
4. *Корольчук М.С. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 532с.*
5. *Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія: Підручник для студентів вищих навч. закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 360с.*
6. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч.посібник. – К., МАУП, 2004. – 192 с.

7. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с.
8. Панок В.Г. Прикладна психологія. Теоретичні проблеми. – Київ: Ніка-Центр, 2017. – 188 с.
9. Панок В.Г. Психологічна служба: Навчально-методичний посібник для студентів і викладачів. – Кам'янець-Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 2012. – 488 с.
10. Практична психологія в економіці та бізнесі : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / О.В. Данчева, Ю.М. Швалб. – К. : Лібра, 1998. – 270 с.
11. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник / Ю.О.Приходько. – К.: Каравела, 2019. – 260 с.
12. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання. [текст] : навч. посіб. / В. М. Федорчук – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 250 с.
13. Яценко Т. С. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції. Підготовка психолога-практика : навч. посіб. / Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, С. М. Аврамченко, І. В. Євтушенко, І. М. Сергієнко, І. В. Калашник. - К. : Вища шк., 2008. – 342 с.

**курсивом виділено джерела наявні в бібліотеці КНТЕУ*

Інтернет-ресурси

14. Електронна бібліотека НАПН України – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/>
15. Зміст архівних журналів «Практична психологія та соціальна робота» – Режим доступу : http://www.twirpx.com/files/psychology/periodic/prakticheskaya_psihologiya_i_socialnaya_rabota/#comment-715611
16. Книги з практичної психології – Режим доступу : <http://psychologiya.com.ua/knigi-po-psixologii.html>
17. Сайт Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України – Режим доступу : <http://inpsy.naps.gov.ua/>